

שמעתא עמיקתא

גליון תקמ"ט | פרשת שמות | תשפ"ג | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

הלכות מצויות באיסור יחוד

איסור יחוד

אסור להתייחד עם ערוה, משום שדבר זה גורם מכשול עברה. [שו"ע (אה"ע סי' כב סעי' א)].

מה"ת או מדרבנן

י"א שאיסור יחוד הוא מהתורה. [רמב"ן (ש"ש ג' ד"ה ומה שדקדק), רש"י (שבת יג. ד"ה מה אשת), תוס' (שבת יג. ד"ה מה), חינוך (מצוה קפח) וטור (אה"ע סי' כב)]. וי"א שהוא מדרבנן. [כן משמע מהרמב"ם (אסי"ב פכ"ב ה"ג). וכ"כ בדעת התרוה"ד (סי' רמב). וכן משמע מהשו"ע (שם סעי' א). וכן דעת הקשו"ע (כלל קמב אות א). ומנורת המאור (נר א כלל ב ח"ג סי' כ אות ג)]. ולמעשה יש לנקוט כדעת רוב הפוסקים שהוא מה"ת. [כלל קכו אות א], ערוה"ש (אות ב) ושבת הלוי (ח"ה סי' רא)].

שתי נשים ואיש אחד

איסור יחוד של יותר משנים, כגון שתי נשים ואיש אחד, נחי' הפוסקים מהו חומרתו, י"א שהוא מה"ת. [כן משמע במאירי (קדושין פ. ד"ה אמר המאירי) והישי"ש (קדושין פ"ד פתיחה לסי' כ)]. וי"א שהוא מדרבנן. [כן עיקר. נדעת השואל בתשובת הרשב"א (ח"א סי' תקפז). ועי' ברשב"א (שם) דשתיק ליה בזה לשואל ומשמע שמודה ליה. שו"ר שכי"כ הערך שי (אה"ע סי' כב על סעי' ה ד"ה וכן לא תתיחד). וכן נקט בחו"י (סי' עג ד"ה ועוד, הובא דבריו בפתי"ש אה"ע סי' כב). וכן הכריע בדבר הלכה (סי' א אות ח ועי' בהוספות סי' י)].

חיובי לאוין או עשה

י"א שאיסור יחוד הינו מה"ת דוקא באיסור דעריות. [כן משמע מלשון השי"ס והרמב"ם (אסי"ב פכ"ב ה"ב) וכן היא דעת הטור (רס"י כב) והשואל ברשב"א (ח"א סי' תקפו ד"ה תשובה). וכן מצד פתי"ש (סי' א). וכן נקט התורת חסד (אה"ע סי' יב איתו וט)]. וי"א שאפי' בחיובי לאוין אסור מה"ת. [פרישה (אות א), ב"ש (סי' א), ערוה"ש (אות ב) וחזו"א (אה"ע סי' לד סי' ו)]. ועי' במנ"ח (מצוה קפח אות ג) שכת' שלדעת הפרישה אפשר שגם חיובי עשה אסורים מדי. ועיי"ש שמתמה עליו. ועי' בחק"ל (אה"ע סי' יח) ובתורת חסד (אה"ע סי' יב)].

פנויה

יחוד עם פנויה הוא מדרבנן. [שו"ע (סעי' ב)]. ומי"מ אם היא איננה טהורה אסור מה"ת כי הנדה דינה כשאר העריות. [רבי"ש (סי' תכה) וחק"ל (אה"ע סי' יז)]. ועי' בצ"ח (ח"ו סי' מ פ"ח אות ו) ובמכתבי הח"ח (מכתב טו)]. וכל שהגיעו לפירוקן הם בחזקת נדות. [מ"ב (סי' עה סי' יז)]. ועי' בשו"ע (יו"ד סי' קצ סעי' ג) שמבואר שמי"ב שנים בכלל הגיעו לפירוקן. ובאג"מ (או"ח ח"א סי' כו) מבואר דמי"ב יש להחמיר מגיל י"א].

במקום שמענישים על אונס / על הרצון

איסור יחוד הוא אף במקומות שמענישים על אונס. [עי' בדרישה (שם) שכת' דלפי הראב"ד הובא ברמ"א (סעי' ב) מבואר דחיי' לפיתוי ולא לאונס (אבל לדעת החולקים על הראב"ד מוכח דסליל דחיי' לאונס). ודעת החו"י (עי' עג) דחיי' לפיתוי ולאונס. וכן דעת בעל הקהלות יעקב (שם). אולם הכרעת הביני"א (שם) דחיי' לפיתוי ולא לאונס. וכן פסק האג"מ (אע"ה ח"ד סי' סה אות יט) וכן נ"ד דעת הגריש"א זצ"ל (תורת היולדת פי"ד הגה דז)]. ואף במקומות שמענישים אף על הרצון (כגון חוק יחסי מרות) לא מועיל כי תחפה עליו.

שיעור יחוד

איסור יחוד הוא כשיעור טומאה. [עי' בסוטה (ד), באמרי אש (אה"ע סי' קז) ובפוסקים שבסמוך]. והוא כחמש דקות. [עי' במנ"ח (ח"ד סי' צד סעי' צ) שיש לקבוע שהוא חמש דקי. ועי' עוד באג"מ (אה"ע ח"ד סי' סה אות כב), בית רענן (אה"ע סי' א), בדבר הלכה (סי' טו אות ב), שבט הלוי (ח"ג סי' קפב) ובתורת היחוד (פ"א הגה כג) בשם הגריש"א זצ"ל].

שוה פחות משיעור איסור

יחוד במקום שאי אפשר לשהות כשיעור טומאה אין בו איסור כלל. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' סה אות טז) והגרש"א זצ"ל (הסכמה לספר דבר הלכה). ועי' בקובץ תשובות (ח"ג סי' קפז)]. אולם במקום שיכולים לשהות שם כשיעור, אסור אף כשדעתם שלא לשהות. [מהר"ל דסיסקין (קו"א אות רז)]. וכתב הגרש"א זצ"ל (הסכמה לספר דבר הלכה) דבכה"ג איסור תורה נמי איכא. ועי' באמרי אש (סי' קז)]. ומי"מ אף כשאין איסור יש להזהר בדבר במקום שהדבר מעורר חשד של הרואים. [אג"מ (שם)].

ספק באיסור יחוד

ספק איסור יחוד (כגון שאינו יודע אם היא בגיל האסור להתייחד עמה או במקום מח' שקולה בפוסקים), ביחוד מה"ת ספקו לחומרא ובדרבנן ספקו לקולא. [בעל הפלאה (נתיבות לשבת סי' כב אות טז). וכן יוצא מדברי מלכאל (ח"ד ר"יש קב), ערך שי (שם ד"ה הגיה), אג"מ (אה"ע סי' סה אות יב והא"ע ח"ד סי' סג אות ג ד"ה ועיין בקצור) ודבר הלכה (סי' טו אות א). דלא כחשבת הלוי (ח"ה ר"יש ר א ור"יש רה). ועי' בתוס' הרא"ש (קדושין פא: ד"ה אסור להתייחד). ועי' עוד משי"כ בשמעתא עמיקתא - גליון ר"ן].

המותרים והאסורים ביחוד

יוצאי חלציו

אם עם כנה ואב עם בתו

אם עם בנה וכן אב עם בתו מותרים להתייחד ולדור בקביעות לבדם. [שו"ע (סעי' א) וח"מ (סי' א)].

עם בתו נשואה

אף אם בתו נשואה מותר להתייחד אפי' בקביעות. [מל"מ (סוטה פ"א ה"ג) וז"ת רענן (אה"ע סי' א)].

נכדים ונינים

מותר לאישה להתייחד ולדור עם בן בנה, או בן בתה. וכן הדין באיש עם בת בתו או בת בנו. וכן שאר דורות למטה. [ב"ח (סי' כב אות א וסי' כא) ופתי"ש (סי' ב וסי' כ סי' ק)].

בן חורג

בנים חורגים (שהגיעו לגיל יחוד) אסורים ביחוד עם הוריהם החורגים, אף אם גדלו אצלם מקטנותם. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' סד), דבר הלכה (סי' ז אות כ) בשם החזו"א, מנח"י (ח"ט סי' קמ) ושבת הלוי (ח"ה סי' רה)]. ואף אם הבנים לא יודעים שהם חורגים. [דבר הלכה (סי' ז אות כ) בשם החזו"א]. ומי"מ יש לה שאומר שאם גדלו אותם והם יחד ונמצאים בבית תדיר עמו ולא אשתו, אם נזדמן איזה זמן קצר שלא היתה אשתו ונשאר הוא לבדו עם הבת החורגת אין לאסור, וכן הדין אם היא נשארה זמן קצר עם הבן החורג. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' סד אות ב)].

שתי צרות - אשה וחמותה

אין איסור להתייחד עם ב' יבמות, עם ב' צרות, עם אשה וחמותה, עם אשה ובת בעלה. [שו"ע (סעי' ז). ועי' בפתי"ש (אה"ע סי' יז סי' ק) כח) שהביא מח' לענין בת חמיה (אחות בעלה מן האב ולא מן האם). ודעת הגריש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ח הגה יט) שבוה"ז אין היתר של ב' יבמות]. ואף עם מי שלבו גס בה, פרוץ, או מי שעסקו עם הנשים, מותר להתייחד באופן זה. ואף לאיש כשר מותר להתייחד עמהן אף אם אינן כשרות. [דבר הלכה (סי' ה אותיות כג-כד). ועיי"ש שהיתר של ב' צרות הוא אף בכשרות].

אחותו

מתייחד אדם עם אחותו לפרקים. [ח"מ (שם סי' א), ח"מ"א (כלל קכו אות יב) וערוה"ש (אות ב)]. בין עם אחותו מהאב בין עם אחותו מהאם. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' סד אות א) ודבר הלכה (הוספות סי' ב)]. ואפילו אחותו נשואה רשאי להתייחד עמה. [דבר הלכה (סי' ב אות ג)]. ומי"מ הנמנע מלהתייחד עם אחותו תבא עליו ברכה. [ח"מ (שם) וח"מ"א (שם), וכן הוא בערוה"ש (שם) וסיים דהרמב"ם לא הביא זה אף שבגמ' מפורש כן. ועי' בדבר הלכה (סי' ב שם בהגה) האם יחוד עם אחותו הוא דרבנן].

שיעור לפרקים

י"א ששלושים יום נחשב ליחוד ארעי ומותר. [אמרי יושר (ח"ב סי' מג)]. וי"א ששיעור לפרקים הוא עד שלש לילות. [צ"ח דבש הובא באוה"פ (שם סי' ב)]. וי"א שאף שכשדריס יחוד עם החורגים והם נוסעים לאיזה שמחה וכדומה לכמה שעות, אין משום יחוד, אבל בודאי אין להניחם לבדם בבית בלילה לשעות רבות לפעמים קרובות, שיתחשב להם כקביעות, ולא שייך ליתן ע"ז דבר קבוע לכל אלא כפי הכרת כל א' א' את בניו ובנותיו. [אג"מ (אע"ה ח"ד סי' סה אות יא). ועיי"ש בסי' ס"ד (אות ג) עוד בזה. ועי' בדבר הלכה (סי' ב אותיות ד-ה) ובהוספות על סי' ב]. והעיקר כדעה הראשונה. [הגריש"א זצ"ל (תורת יחוד פ"ב הגה כב) ושרגא המאיר (ח"ה סי' צט). ומי"מ בפרוצים יש להחמיר, עי' בנטעי גבריאל (פ"ג הגה כב) בשם בעל השבט הלוי].

הפסקה של לילה אחד

אף אם הפסיקו תוך הל' יום, לילה א' אינו מועיל. והכל לפי הענין. [הגריש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב הגה כג)].

אח עם שתי אחיות

עם שתי אחיות מותר להתייחד רק לפרקים ולא באופן קבוע. [אג"מ (אע"ה ח"ד סי' סד אות ג). ועי' בדבר הלכה (סי' ב אות ח) שמתפסק דשמה עם שתי אחיות מותר אפילו בקבע. אולם באג"מ (שם) אוסר. וכן דעת הגריש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב הגה כד)].

שני אחים ואחות

ב' אחים ואחות אחת (או יותר) מעיקר הדין רשאים לגור יחד, ומי"מ משום מדת חסידות וצניעות מוטב לעשות מאמצים למצוא סידור מתאים שלא יצטרכו לגור תמיד יחד. [צ"ח"א (ח"ב סי' סח)]. וכן דעת הגריש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב הגה כה) להתייר ומשמע אפילו לכתחלה].

עם אחותו ואחד המותרים ביחוד

מותר לדור עם אחותו יחד עם א' מהמותרים ביחוד כגון אמו או בתו. [חזו"א (דבר הלכה סי' ב אות ח) וצ"ח"א (ח"ו סי' מ פי"ד)].

אחות חורגת

אסור לאח להתייחד עם אחותו החורגת. [עי' לגיל לענין בניס חורגים].

מותר לגר להתייחד עם אחותו בין אם נתגירה ובין אם לא נתגירה. [אג"מ (אע"ה ח"ד סי' סד אות א). ודבר הלכה (הוספות על סי' ז סי' יט). ודעת הגריש"א זצ"ל (פ"ב הגה כז) שמותר אף עם אחותו מהאם וכן יש לצדד עם אחותו מהאב. ועי' בדבר הלכה (שם)].

שאר קרובים (כגון דודתו)

אסור להתייחד אף לפרקים עם שאר קרובותיו שהם בכלל עריות כגון דודתו וכדו'. וק"ו שאסור עם אלו שהם מבני משפחתו מחמת קידושין כגון כלתו וכדו'. [נ"ר מקדוש (שם), אמרי יושר (ח"ב סי' יט), אג"מ (אה"ע ח"ד סי' סה), בעל הקהלות יעקב (נטעי גבריאל פ"א סוף הגה ב) והגריש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב סוף הגה לא). ועי' בחק"ל (אה"ע סי' יב), ברש"י (קדושין פא: א) ובק"ו יצחק (אה"ע סי' ח) בדעת הר"י (ח"א נתיב כב)].

זקנים

איסור יחוד הוא גם עם זקן או זקנה. [שו"ע (אה"ע סי' א)].

זקן והלש

זקן וזקנה אף אם תשש כחם אסור להתייחד עמם. [מקנה (שם פ: ד"ה ובוה), דברי מלכאל (ח"ד סי' קב) ואג"מ (אה"ע ח"ד סי' סה אות ז). ועי' בצ"ח (ח"ו סי' מ פכ"ב)]. ואם הוא חולה ושוכב במטה, עי' בהגה. [עי' באג"מ (שם) שכתב דבכה"ג אם ידוע שלא יכול להגיע לגבורת אנשים ע"פ רופאים מצד מחלתו ליכא איסור יחוד. אולם המקנה (שם) מחמיר אף בכה"ג. ובשעת הדחק יש מקום להקל. דהנה בשו"ע (שם סעי' א) משמע דאיסור יחוד אינו איסור עצמי אלא הוא מפני חשש גילוי ערוה. וכן מוכח מקדושין (פא: ב) מתייחד אדם עם אחותו לד' עם אמו ועם בתו. עיי"ש ברש"י. וכן משמע מהמאירי (שם פ: פ) ד"ה אמר המאירי). וכן מוכח מהפרישה (ססי"ק כ). אולם האב"י עזרי' (אסי"ב פכ"ב ה"ב) כתי' שהוא איסור עצמי. וכבר נמנה עליו החזו"א (הנהיג על אבי עזרי' שם אותיות חו). ועי' בקרית מלך רב (ח"ב סי' כב), בנחפה בכסף (סי' כד), באג"מ (אה"ע ח"ד סי' לח ד"ה שלכן בעובדא) ובצ"ח"א (ח"ו סי' מ) - פכ"ב אות ח וח"ו סי' מו אות ב]].

קטנים

קטן

קטן מגיל ט' שנים אסור להתייחד עמו. [שו"ע (סעי' יא) שלא גזרו אלא על יחוד עם איש הראוי לביאה]. וי"א שאם גדלוהו לקדושה וטהרה אפשר להקל עד גיל י"א (ולא עד בכלל). [שו"ת אור שמח (ח"ד ז) והגריש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"א הגה כה סד"ה וכדברנו). ובק"ו זה אמר הגר"י זצ"ל (פתח הבית פ"י עמי קנה ותורת היחוד פ"א הגה כה סד"ה כדברנו ופ"ח הגה ה) בשם החזו"א שמותר להתייחד עם אשה שיש עמה קטנה בת עשר שנים, אף שכתבו הפוסקים להקל עד תשע שנים. וכן הוא בחוט שני (שבת ח"ג עמי רמה). וטעם ההיתר כי בכה"ג אינו מוסר עצמו לביאה. ועל"ה לא חיי' שמא יבוא לפתותו וכדו' דחז"ל חששו על האיש שיבוא לידו זה ולא על האשה כמבואר ברשב"א (ח"א סי' ססי' תקפו ד"ה ומעתה), ברש"י (שם פ: פ) ד"ה עם ב' נשים) ובמאירי (שם) וכן הלכה באג"מ (אמ"א טז). וכן תמצא בדרישה (אות ב), בטי"ז (ססי"ק ט) ובחק"ל (אה"ע סי' יח). וכן נקט בעל הקהלות יעקב (דבר הלכה הוספות חדשות על סי' ז)].

קטנה

קטנה מגיל ג' שנים אסור להתיחד עמה. [שוי"ע (שם סעי יא) שלא גזרו אלא על יחוד אשה הראויה לניאחן]. ויש מלמדים זכות למי שנוהג להקל ביחוד עד שבע – שמונה שנים. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' סה אות יב)]. ואין להקל בדבר בלא הוראת חכם. [הנהגה הלכייש (תפילה פ"ב הגה 31) כת' בשם הגרשו"א זצ"ל לאסור מגיל ג'. ועיייש שדחה בתוקף האלו שס"יל שהוא בגיל מאוחר יותר ע"פ החזו"א (ארו"ח סי' טו ס"ק ח ד"ה כתב) לענין איסור הסתכלות במקומות המכוסות שקטנות שאין יצר עליהן מחמת קוטנן הדעת נוטה שלא אסרום חכמים, ואין כאן שיעור בשנים אלא לפי מציאותן וקטנותן יש לדון בגיל מאוחר יותר, ע"כ. אולם הגר"ח"ק זצ"ל (דרך שיחה פ"י קדושים עמי שנת) אמר שהחזו"א אמר כן אף לענין איסור גניעה. ושבעל פה אמר החזו"א שהוא בערך עד גיל שבע. ולפי"ז אפשר דה"ה לענין איסור יחוד].

מסתפק אם הגיעו לגיל שאסור להתייחד עמהם

אם יש לו ספק אם היא בגיל האסור להתייחד עמה (או עמו) ואין בידו לברר בקל, ביחוד מה"ת ספקו לחומרא ידרבנן לקולא. [ע"י המקורות לעיל לענין ספק איסור יחוד].

קטן עם קטנה

אין איסור לקטן פחות מיי"ג להתייחד עם בת פחות מיי"ב שנה. ואין בזה משום חובת חינוך. [נ"ש"ש (קדושין פ"ד סי' כב) וב"ח (סי' כב). וכן נקט הגריש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"א הגה כז סד"ה אמנם). וע"י בשבט הלוי (ח"ה סי' רד אות ג) ובדברי סופרים (עמי' קלג ביורר הלכה ד"ה ועי"ז)].

חולים

הולה מחוסר הכרה

חולה מחוסר הכרה שלפי הרופאים אין לו סיכוי להתרפא, מותר להתייחד עמו. [הגרש"א זצ"ל (ועלהו לא יבול חי"ב עמי' שט). וע"י מה שציינו לענין זקן וחולה].

פיוגר שיבלי

איסור יחוד נוהג אף עם נערה מפגרת בשכלה. [דכ"ן דחיי' לפיתוי אפשר דזה שייך אף בכה"ג. וכ"כ בנטעי גבריאל (יחוד פי' אות יב). אלא שעם מפגר אפשר דליכא יחוד דהרי החשש הוא על האיש שיבוא לפתותה, ע"י במאורי (קדושין פ. ד"ה אמר המאירי), בדרישה (אות יב) ובביניא (שער בית הנשים אות טז). וכן מבואר בדבר הלכה (הוספות חדשות על סי' ב סעי' ט) בשם החזו"א דביחוד חיישינן שהוא יפתה אותה ולא היא אותו. ועיין בחזו"א (סי' לד ס"ק ב). ואפשר דזה לא שייך בני"ד. ובכה"ג אפשר דאין לחוש אף לאונס. וצ"ע].

עכו"ם

אישה עם עכו"ם

חז"ל גזרו על ייחוד עם גוי או גויה. [שוי"ע (שם סעי' ב ווי"ד סי' קננ סעי' ד)]. ומי"מ אשת איש אסורה ביחוד עם עכו"ם מה"ת. [תרו"ח (סי' רמג) ורמ"א (אה"ע סי' קטו סעי' ד). ואם היא פנויה נדה, מבואר במי"ח (מצוה תר) שגם חשיב גי"ע. וע"י בחלקת יואב (סי' כט) ובאתון דאי' (כלל כא)].

אשתו עמו

אסור לאשה להתיחד עם גוי אף כשאשתו של הגוי עמו. [שוי"ע (סעי' א)]. וכן אשה יהודיה שאמה נשואה לנכרי (ה"י) אסור לה להתייחד עמו אף כשאמה עמו. [הגרש"א זצ"ל (פ"ו סוף הגה ז)]. ואפילו אם רבים ונשותיהם עמהם יש משום יחוד. [שוי"ע (וי"ד שם)].

נכרית שבעלה עמה

אע"פ שאסור להתייחד עם נכרית, אם בעלה עמה, מותר. [צור יעקב (סי' ז)]. וכן הדין אפילו אינו עמה אלא עלול להגיע בכל רגע. [יד שלום (סי' טט)].

במקום שמענישים על אונס

אף במקומות שמענישים על אונס יש משום איסור יחוד עם עכו"ם. [ע"י בי"ש"ש (קדושין פ"ד סי' כד) שכת' דביחוד זה חיי' לאונס. אולם הטי"ז (סס"ק ט) כתב דחיי' לפיתוי. ובחכ"א (שם) כתב דחיי' לזה ולזה. וע"י בחזו"א (אה"ע סי' לה ועי"ז סי' סו ס"ק ב)].

עסקו עם הנשים

איש שעסקו ומלאכתו עם הנשים אע"פ שרגיל בהן אסור לו להתייחד עם הנשים. כיצד יעשה, יתעסק עמהם ואשתו עמו, או יפנה למלאכה אחרת. [שוי"ע (שם סעי' ז)]. וי"א שמי שעסקו עם הנשים חמור מאיש אחר, ואף במקומות שאחרים מותרים ביחוד (כגון עם הרבה נשים לפי המבואר (להלן) לו אסור. וכן הלכה. [רמ"א (סעי' ה) וח"מ (סי"ק יא). וע"י בטי"ז (סי"ק ו)]. ומי"מ אם הפסיק אומנותו דינו כשאר אנשים. [הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ג הגה כח)].

מי בכלל עסקו עם הנשים

מי שעסקיו עם הנשים, פירושו שמלאכת אומנותו נעשית לנשים בלבד והנשים צריכות לו, ועי"כ לבן גס בו וכולן מחפות עליו. כגון רופא וכדו' (וע"י בהגה). [רש"י (שם פב). הובא בב"י (שם). דעת הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ג סוף הגה כה) שרופא כללי המטפל בנור האישה בכלל זה, אע"פ שמתעסק אף באנשים, דומיא דמק"ז דם המוזכר בשי"ם שם שחשיב עסקו עם הנשים אע"פ שסתמא מק"ז דם אף של אנשים. וכ"כ בדבר הלכה (סי' ג אות כ וסי' ז אות יז). ומי"מ דעת הגרש"א זצ"ל (שם פ"י הגה ד) שרופא נשים וכדו' בשעת עבודתו אינו בכלל עסקו עם הנשים כי לא מרע לאומנותיה, ועי"כ אם יש עוד ב' נשים עמו ניצל מיחוד].

בעל משרד

בעל משרד המעסיק פקידו במשרדו, אם יש עמם קשרי עבודה דינו כעסקו עם הנשים. [הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ג הגה כז)].
עם נשים שאינו מתעסק עמהן
אסור למי שעסקו עם הנשים להתיחד אף עם נשים שאינו עוסק עמהן. [שהרי א' מהטעמים שמחמירים עליו משום שלבו גס בנשים כמבואר ברש"י (שם ד"ה לא יתייחד). וכן משמע מהפוסקים הנ"ל. ושוי"ר שכן דעת הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ג הגה כז)].

כמה אנשים או נשים

שתי נשים ואיש אחד

אסור לאיש אחד להתייחד אף עם ב' נשים. [שוי"ע (אה"ע סי' כב). וע"י לעיל אם אסור מה"ת או מדרבנן].
כשאחת מהן היא קרובתו

אשה שמתר להתייחד עמהן כאמו, בתו ואחותו, מותרות יחוד עם אישה אחרת. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' ס"ה אות ח). דאף אם יהיה לו עזות גם כשיש עם קרובותיו, דגם בתן ויודע שיחפו עליו מפני שהוא נגאי גם עליהן, מי"מ האשה האחרת לא תתרצה לעבור עברה מפני הבושה. וכן דעת החזו"א (דבר הלכה סי' ח אות ד). וע"י בערך שי' (סעי' ה ד"ה וכן) שהתיר יחוד של איש א' עם אשה גויה ויהא אשליתי כי מירתתי ממנה שתגלה קלונם].
אשה אחת עם שני אנשים

אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים כשרים, אבל אם הם פרוצים אסור. [קדושין (פ.)]. וכן דעת פוסקי בני אשכנז. [רמ"א (שם סעי' ה)]. וסתם בני"א שומר תורה ומצות בכלל כשר. [רמ"א (שם סעי' ה)]. וי"א שבזמן הזה אין דין כשרים לענין זה. [רמב"ם (אסי"ב פכ"ב הי"ח)]. וכן יש לנהוג לבני ספרד. [שוי"ע (שם)]. ומי"מ אין זה אלא חומרא. [משנה למלך (סוטה פ"א הי"ג) ושו"ת שער יוסף (לח"ד"ה סי' ב ד"ה עוד אות ו) סי' ד ד"ה מנוצא]. וכן מבואר בעצי ארוזים (סי"ק ה). וע"י בנן אי' (עוד יוסף חי' פי' שפטיים אותיות ו ח) שבהיא בסתם כד"עת המתברר ובשם הי"א דעת הרמ"א. ושוב כת' שבע"ר בגדא דנהו שגבדר עם ג' אנשים ליכא יחוד, ומוכח שנהגו להקל כהרמ"א].

מי בכלל פרוץ

מי שמתייחד עם נשים וכי"ש אם עובר על קריבה דעריות מקרי פרוץ. [דבר הלכה (סי' ט אות ג). וע"י בלשון הרמב"ן (שם פב. ד"ה כל) והחכ"א (כלל ככו אות ה). וע"י צ"י"א (חו סי' מ פ"ג)]. וי"א שאלו שמזוללים בראיית מראות שאינם צנועים [שבט הלוי (ח"ה סי' רב)], אם יודעים חומר האיסור גם נחשבים פרוצים. [הגרש"א זצ"ל (נטעי גבריאל פ"י"ט הגה טז)].

עסקיהם עם הנשים (למקילין לע"ל)

אף עם ב' אנשים שעסקיהם עם הנשים בשעת הדחק יש מקום להקל שאין משום יחוד.

[משמעות הרמ"א (סי' ה) וגו"כ (שם) שכת' דדוקא לענין יחוד עם ג' נשים מחמירינן שאין יחוד בכה"ג].

כשהאשה פרוצה (למקילים לע"ל)

מתייחדת ואישה אף אם היא פרוצה, עם שני אנשים כשרים (ואם א' מהם פרוץ יבואר להלן). [שב יעקב (סי' יט) וע"י במקורות דלהלן לענין כשאחד מהם פרוץ].

ב' אנשים ואישה אחת בשעת קבורה

אישה עם שתי אנשים כשרים, בשעת קבורה, אין משום יחוד אף לדעת המחמירים לעיל לאסור יחוד עם שתי אנשים כשרים. [שוי"ע (וי"ד סי' שנג סעי' ד)].

אישה אחת עם איש א' כשר וא' פרוץ

אע"פ שבב' פרוצים ואשה אחת יש משום יחוד, מי"מ אם אחד כשר ואחד פרוץ יש אומרים שאין משום יחוד, כי מתבייש הכשר מן הפרוץ וכן הפרוץ אינו עושה שום דבר בפני הכשר. [נ"ש"ש (קדושין סי' כב) ולפי סברתו י"ל אפי' אם האשה פרוצה נמי ליכא משום יחוד, דהרי אכתי שייך לומר שהכשר לא יעבור, ועי"כ הפרוץ לא יעשה עבירה. וכן פסק הערך שי (שם). והחזו"א (סי' לה) הסתפק בזה. ובשבט הלוי (ח"ה סי' רב ד"ה אם ב' כשרים) נוטה להקל. וע"י עוד בדבר הלכה (סי' ט אות ה)].

אחד מהם נרדם

אף אם אחד מהם נרדם אין משום יחוד ביום, כי חברו מרתת שבכל רגע יתעורר. [כן משמע מהראב"ד המובא ברמ"א (שם סעי' ה) שפסק דלא מהני שומר באופן זה אלא בלילה. וע"י בעור מקדש (שם)].

שיא אחד עם הרבה נשים

י"א שבאיש א' עם הרבה נשים אין משום יחוד. [רמ"א (שם סעי' ה)]. ויש מחמירים. [רמב"ם (אסי"ב פכ"ב הי"ח) וכן נראה מסתימת השו"ע. והחכמ"א (כלל ככו אות ד), הקשו"ע (כלל ככו אות ד) והערוה"ש הביאו ב' השיטות ללא הכרעה]. ובשעת הדחק יש מקום להקל. [שבט הלוי (ח"ג סי' קפג) ואג"מ (אה"ע ח"ד סי' סה אותיות ד וז). וכענין זה היא דעת הגר"י"ק זצ"ל (חוט שני שבת ח"ג עמי רמז). שו"ר בדברי מלכ"אל (ח"ד ריש סי' קב) שדעתו להקל בזה. וכן דעת הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד (פ"ג סוף הגה יט)].

כשהן פרוצות

אסור להתיחד עם ג' נשים נכריות או פרוצות. ואם אחת מהן כשריה אין משום יחוד (למקילים לעיל). [הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ג הגהות לא-לב)].

חיול עם נהג אוטובוס בודד

אין להקל לנסוע לטיולים במקומות ששייך בהם איסור יחוד עם הנהג וכדומה אף אם הם נשים רבות. וא"ל לנסוע בספינה הנוסעת בימ ע"י מלח בודד כשהיא מתרחקת ונעלמת הרבה מהחוף עד שלא רואים אותם כלל מהחוף. ומי"מ אם יש מישהו נוסף המציל מיחוד (כמו שיתבאר בגליון הבא בס"ד) אין איסור. [הגר"י"ק זצ"ל (שבת ח"ג עמי רמז). שו"ר בדברי מלכ"אל שדעתו להקל בזה. וכן דעת הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד (פ"ג סוף הגה יט)].

עם פרוץ או עם מי שעסקו עם הנשים

אם האיש פרוץ או עסקו עם הנשים לכו"ע יש משום יחוד אף עם ג' נשים. [רמ"א (שם סעי' ה) לענין עסקו עם הנשים. וע"י במקנה (קדושין פב. על תוס') שה"ה עם פרוץ. וכן דעת הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ג הגה כד). וע"י להלן לענין נדר של עסקו עם הנשים].

נשים עם הרבה אנשים

הרבה נשים עם הרבה אנשים, אין חוששין ליחוד (אף למחמירים באיש א' עם הרבה נשים). [שוי"ע (שם סעי' ז)]. י"א שאף אם הם פרוצים הדין כן. [כן יוצא מהשו"ע דס"ל דאין דין כשרים היום ומי"מ פסק כהאי התירא דהרבה והרבה. וכי"כ החכ"א (כלל ככו אות ג)]. וי"א שדוקא בסתם בני אדם הדין כן, אבל בפרוצים יש להחמיר גם בשלשה עם שלשה. [ח"מ (סי' ט), ב"ש (סי"ק יא) פת"ש (שם ס"ק ה) בשם בר"י. אולם מהשו"ע הנ"ל משמע דאף בפרוצים שרי בכה"ג]. ובשעת הדחק יש מקום לסמוך על המקילים. [הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ג הגה לה)].

כמה חשיבי הרבה

י"א שבי' עם ב' נקרא הרבה. [בי"ח (סוף אות ג, ח"מ (ס"ק ז) וטי"ז (סי"ק ד)]. וי"א דדוקא שלש עם שלש דינם כהרבה. [ב"ש (סי' ח) וברכ"י הובא בפת"ש (סי' ח). וכן נקט לעיקר החכ"א (כל ככו אות ג)]. ומי"מ אם הם כשרים יש מקום להקל בשלש נשים עם ב' אנשים. [חכ"א (כלל ככו אות ג)].

יחוד בלילה

אשה אחת עם שתי אנשים בלילה אסורים ביחוד אף לדעת המקילין לעיל, משום שחוששים שא' ירדם ונמצא השני מתייחד עם הערוה. ומי"מ אם הם שלשה אנשים אין משום יחוד. [רמ"א (שם סעי' ה) וביאור הגר"א (אות יג). וע"י בעור מקדש (שם) משי"כ לחדש לענין כשיש נר דולק, עניי"ש]. ולילה בענין זה הוא זמן שרגילים בני אדם ללכת לישון. ועל כן אם השומר הוא קטן וכדומה ישלש לחוש מהזמן שהוא כבר רגיל ללכת לישון. [שגה"ר מקור דין זה הוא מהראב"ד (בנע"י שער הפרישה) המובא בב"י (שם) ותעמו הוא משום שמא ירדמו].

השומרים נרדמים

אם יש שלש אנשים כני"ל רשאים לישון ואין צריך אפילו א' להישאר ער. [בית שלמה (ארו"ח סס"י מח) משום שאין חשש עברה דמימר אמר דלמא ביני בני יעקב או זה או זה. דלא כדרישה (שם אות יב)].

אחד מהם פרוץ

יש אומרים שאף כשאחד מהם פרוץ אם יש עוד שני אנשים כשרים אין משום יחוד. [כמבואר לעיל לענין יחוד עם שתי אנשים וא' מהם פרוץ. דהרי דין זה למד הראב"ד מיחוד בדרך ושם המהרש"ל התיר עם א' פרוץ. וע"י בפת"ש (סי"ק ד)].

אשתו עמו בלילה

אם אשתו עמו אין יחוד כלל אף כשהיא ישנה. [מאירי (קדושין פ. ופנ"י (שם). וכן פסק בדבר הלכה (סי' ז אות כב ובגהה כ), דלא כהפלתי (סי' קצב סי"ק ד מובא במחצה"ש שם ס"ק זד). אולם שם איירי בענין כלה שפרסה נדה ועדיין לא בא עליה, ואי"כ י"ל דהיכן שכבר בא עליה מודו דמהני. ועיי"ש בתורת השלמים (סי"ק ח) דס"ל דאף בכלה שפרסה נדה מהני שמירת בעלה. וכן נקט בחזו"א (סי' צא סוף אות ג)]. ואף כשהאישה הגיעה אחרי שאשתו עמה לישון. [דהרי מרתת שמא אשתו תתעורר. וכן פסק הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ו הגה יז)].

כשבגנה לילה

י"א שבגה מועיל כשומר אף בלילה בלא שומר נוסף. [ע"י בדבר הלכה (סי' ח אות ז)].

לקחה כדור שינה

אם אשתו לקחה כדור שינה ונשתקעה עי"ז בשינה, כיון ששוב אין היא שולטת על שינתה, יש להחמיר שיש באופן זה משום יחוד. [שבט הלוי (ח"ה סי' רא ד"ה ס"א)].

נשים הרבה

י"א שאף לדעת המקילין שאין יחוד באיש א' עם ג' נשים, מי"מ בלילה יש משום יחוד. [בי"ח (אות ט ד"ה אין ממונן) עקבט שאפי' לדעת רש"י שמתור יחוד עם הרבה נשים בלילה בשעה שחיישינן שירדמו אסור]. וי"א שאפשר להקל בזה ביחוד עם ד' נשים. [הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ג הגה כא)]. וי"א שאף בשלשה אנשים להקל. ומי"מ מבואר לעיל שלא סומכים בזה על המקילין אלא בשעת הדחק. [אג"מ (אע"ה ח"ד סי' סה אות יכ וד)].

יחוד בדרך

היוצא עם אשה לדרך צריך שיהיו ג' אנשים עי"מ להנצל מאיסור יחוד. ולא די בשתי שומרים שמא יצטרך אחד מהם לבית הכסא וצריך להתרחק לצניעות, ונמצא א' מתייחד עם הערוה. [נמי"א (שם). ועי' באוצה"פ (סי"ק כה אות ט) שהביא מ"ח א'ם יחוד בדרך הוא אף ביהוד דובנן כגון בפניה טהרה או אלמנה וקנה טהרה. ועי' באג"מ [אה"ע ח"יא סי' סא] שמצדד דדוקא באיסור יחוד דא"י החמירו. ועי' עוד בעור מקודש (שם) שנסיעה קצרה כמעט ועל פרסה אינה בכלל יציאה לדרך].

כשלא הולכים לשמור על האשה

י"א שכל זה דוקא שהולכים עמה לשמרה אז צריכון שנים שישארו עמה אבל בלאו הכי מספיק בשני אנשים . רי"וי (נתיב כ"ג ח"יא קצב.) והביא דבריו הדרכי"מ (סי' כב אות א.) וכן פסקו הגו"בי (ק' רסי' טו) והחכ"א (כלל קכו אות ה.). ויש מחמירים בכל אופן. [נהגה הרמ"א (סעי' ה) הביא הדין הנייל של יחוד בדרך ולא הוכיח דברי הר"י. וכי' הבי"ש (סי"ק ט). וכן פסק בן איש חי (עוד יוסף חי' פי שופטים אות ז) אפי' אליבא דהרמ"א.]] ובשעת הדחק יש לסמוך להקל. [אג"מ (חי"ג סי' סה אות ג.) וכן נ"ר דעת הנדחי ישראל (פכ"ד אות ח.) ועי' בדבר הלכה (סי' ט אות יג.) ועי' בעצי ארזים דדוקא כשהולכים בכונה לשומרה הדין כן. וכן הביא דבר הלכה (סי' ט הגה יג ד"יה להלך)]. ולמקילים מותר אף בלילה. [צ"י"א (חי"ו סי' מ פט"ו אות ח) ואעי"פ שבלילה בעינן ג' מחשש שמא ישן א' מהם, זהו דוקא כשנמצאים במקום קבוע בבית].

אחד מהם אינו כשר

י"א שבדרך בעינן ג' כשרים, אבל אם א' מהם גוי אסור . [פתי"ש (סי"ק ד) בשם השב יעקב (סי' ט) והגו"בי (ק' סי' טו)]. ויש חולקים. ויש מקום להקל. [פתי"ש (שם) ולשיטתו אויל בסי"ק ב' דאשה עם אחד כשר ואחד פרוץ אסורים ביחוד. אולם לניל הבאנו דדעת הפוסקים נוטה להקל בזה, ואי"כ הי"ה בניד]. **ואם שנים מהם אינם כשרים לכל הדעות יש משום יחוד.** [מסגרת השלחן (סי' קנב סי"ק ה) משום שיש לחוש שמא הכשר יצטרך לנקבין].

כשנוסעת עם קטן או קטנה

י"א שאם האישה לוקחת קטן או קטנה עמה א"צ שומר נוסף. [דררשה (אות ד), ב"ש (סס"ק ט) וט"ו (סי"ק ט) וט"ו (סי"ק ט)]. ויש מחמירים שקטנים אינם מצילים מיחוד בדרך. [ב"ח (אות ו) בשם המהרש"ל. וכן פסקו הח"מ (סי' יד) והבי"ש (סי' טו)]. ובשעת הדחק יש להקל. [אג"מ [אה"ע ח"יד סי' סה אות ג].]

כשלא הולכים דרך התקרבות

איסור יחוד בדרך הוא דוקא אם הולכים בדרך התקרבות עם האישה. ועי' בדברי השואל בשב יעקב [אה"ע סי' י"ט ד"ה ואשר] וביושב של השב יעקב. וכן נקט הגריש"א זצ"ל (ספר הערות על סוכה שם). ולפי"ז שני אנשים הנמצאים בנסיעה בתחבורה צבורית וכדו' [אפי' במקום שלא שכיח עוברים ושבים] שבמקרה נשארה עוד אישה, אין בזה משום יחוד, כיון שלא נוסעים עמה דרך התקרבות].

נוסעת עם בעלה

כשנוסעת יחד עם בעלה א"צ שומר נוסף. [פתי"ש (סי"ק ג).]

נוסעת עם אביה או בניה

אישה היוצאת בדרך עם איש כגון נהג וכדו', אם נוסעת יחד עם אביה או א' מבניה א"צ שומר נוסף לפי שמדקדקים אחריה (אבל שאר שומרים המצילים מיחוד אינם פוטרים משומר נוסף). [כן מצדדים הפתי"ש (סי' ג) והדבר הלכה (סי' ח אות ז)]. ומי"מ אישה הנוסעת עם איש הנוסע עם בתו צריכים שומר נוסף. [פתי"ש (שם)].

מצויים עוברים ושבים (בבייש בין עירוני)

דרך שדרכם של רבים לעבור שם תמיד אין משום יחוד (אבל אם רק לפעמים עוברים, דין שדה להם). [שב יעקב [אה"ע סי' ט ד"ה אשתעשט], עי"ש שמדקדק מהרמ"א ששינה לשון הש"ס דנקט ב"ירד"י והביא לשון "שדה" שהוא לשון טהור, דכוונתו לפרש ד"ירד"י דהש"ס מייירי בו היינו דומיא לדה שאינו מעבר לרבים תמיד אלא זה הנילו וזה בא. ומדבריו מובא דבכה"ג שהוא דרך הרבים לעבור שם תמיד ליכא יחוד]. וא"כ ח"ה בבכ"שי שעוברים מכוניות (בממוצע) פעם בי דקות אין משום יחוד. [הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ד הגה ט). ובדרכים שבתוך העיר הוכיח בדבר הלכה (סי' ט אות טו בהגה ד"ה והא) דכל שלפעמים עובר שם אדם לא היו מקום יחוד (ואפשר דזה סגי אף בלילה). ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון קצ"א].

נוסעת בלילה

בנסעה בכ"שי ששכיח בו עוברים ושבים, אף בלילה אין משום יחוד. ומי"מ הכל לפי הענין. [הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ה הגה ז) וצ"א (חי"ו סי' מ פט"ו אות ח). ועי' באג"מ [אה"ע ח"ד סי' סה)].

נסיעה לבית חולים

אשה הצריכה לנסוע לבית חולים כגון ללדת, אם יש בנסיעה משום איסור יחוד (ועי' לעיל) לכתחלה תיחד עם נהגת, ואם הדבר אינו אפשרי, יצטרף מלווה לנסיעה כדי להנצל מאיסור יחוד. והדין כן אף בשבת. (ומי"מ אף אם הגיע למקום שאין בו כבר משום יחוד אין המלווה צריך לרדת אלא מישעך עד גמר הנסיעה). [הגרש"א זצ"ל (ששי"כ פל"ו הגה כ') ושבת הלוי (חי"ג סי' לו ד"ה סי"א)]. ומי"מ לא יעשה מלאכה ממש עי"מ להנצל מאיסור יחוד. [תורת היולדת (פ"ד הגה ד)]. ואם אין בידה להשיג מי שיציל מיחוד לגמרי אלא מיחוד דא"ו (כגון בצירוף עוד אישה) גם תעשה כן. [צ"י"א (חי"ו סי' מ פ"א אות ט)]. ואם גם זה אין בידה פקוי"נ דוחה איסור יחוד. [שבת הלוי (חי"ו ססי' לח) ותורת היולדת (פ"יד הגה ד). ועי' עוד בזה בדבר הלכה (סי' טו אות ג ובהוספות שם על סי' ב על ע"ל טו), בצ"י"א (חי"ו סי' מ פ"א מסי"ק יא) ובאוצה"פ (שם סי"ק א אות ז)]. (וכל זה שייך אף באשה הצריך לנסוע לביה"ח מחמת פקוי"נ ואין בידו לנסוע אלא עי"א אישה).

אשה שאחזזה צירים

גם אישה שיש לה צירי לידה יש בה משום איסור יחוד. [מנח"ש (חי"א סי' צא אות כא) כי מצוי מאד שהצירים נפסקים ואז הרי היא ככל הנשים ולכן אסור להכניס עמנו למנעב כזה של יחוד עם אשת איש. ועי' בתורת היולדת (פ"יד הגה ד) בשם הגריש"א זצ"ל שנוטה לומר שאם תקפוח צירי לידה ממש אין משום יחוד].

שומרים

אשתו עמו

מותר לאשה להתיחד עם איש שאשתו משמרתו. [שו"ע [אה"ע סי' כב סעי ג]], אף כשהוא פרוץ או שעסקו עם הנשים. [שו"ע (סעי' ז) דבר הלכה (סי' ח אותיות ג וה). ועי' בשער יוסף (סי' א וג), (ואם אינם נשואים כהלכה יעויין להלן בדין בעלה בעיר). ועכו"ם שאשתו עמו אסור לאשה להתיחד עמו. [שו"ע (סעי' ג ווי"ד סי' קנב סעי' ד)].

אמו או אהורתי עמו

י"א שאסור להתיחד עם איש אם נמצאת עמו אשה אחרת המותרת לו ביחוד, כגון אמו, בתו, אחותו וזקנתו. [יוסף אומץ (סי' כו), נתיבות לשבת (סי' ד) ופתי"ש (סי' ב). ובעור מקודש (על סעי' א בסוף) לא הכריעו בה]. ויש מתיירים (אף אם הוא פרוץ, לבו גס בה או עכו"ם). [הגר"ח פלאגני זצ"ל (שו"ת חיים ושלוש סי' יט). וכן צדד בבית שלמה (מסקאלא או"ח סי' מח). ועי' בדבר הלכה (סי' ח סוף הגה ד אות ה)]. וכן עיקר. [אג"מ [אה"ע ח"ב סי' טו] וחזו"א (דבר הלכה סי' ח אות ד). וכן נקט בצ"י"א (חי"ו סי' מ פ"יד) במקום צורך]. והדין כן אף אם אביה או בנה או אחיה של האשה נמצאין שם. [דבר הלכה (שם אות ח), ומועיל אף ביחוד עם מי שגס בה, מי שעסקו עם הנשים, פרוץ או עכו"ם. [דבר הלכה (שם)].

אשה שבעלה בעיר

אם בין הנשים נמצאת אשה א' שבעלה בעיר (עי' בזה להלן), מותרות כולן ביחוד אפי' עם פרוץ, מי שלבו גס בה או עכו"ם. [נתיבות לשבת (סי"ק ד) ובני"א (קכו, כז) ובדבר הלכה (סי' ח אות ב וה)].

קטנים

מתייחד אדם (אפי' פרוץ או עסקו עם הנשים), עם אשה (אפילו גס בה) אם יש עמהם תינוקות או תינוק (אפי' זרים) שיודעים להפא דברים בשוק ואינם מוסרים עצמם לאיסור. וגיל הילדים לענין זה תלוי בחריפותם והוא כבן ה'ו'. [שו"ע (סעי' ט) ורמ"א (וי"ד סי' קצב סעי' ד). וכן הוא מנואר בב"י (סי' כב), דלא כב"ח (אות ו), עי"ש. ומשי"כ שאפי' זרים מהני, כן הוא משמעות הפוסקים. וכי"כ דבר הלכה (סי' ד אות א). ומשי"כ לענין הגיל ע"י בחת"ס (וי"ד סי' קמד ד"ה וראית), שבשט הלוי (חי"ה סי' רב) ובדבר הלכה (שם אותיות ב-ג). ומשי"כ דמהני אף בפרוץ כו', כי"כ דבר הלכה (שם אותיות ד-ו)].

עד איזה גיל נקראת קטנה

נקראת קטנה לענין זה עד תשע שנים ויום אחד. [ב"ח (שם), פתי"ש (שם) ופלתי (וי"ד סי' קצב סי"ק ד הביאו המחצה"ש סי' ק' יד) ושבת הלוי (חי"ה סי' רד)]. וי"א שאם גדלוה לקדושה וטהרה אפשר להקל עד י"א שנים (ולא עד בכלל). [הגר"ק זצ"ל (פתח הבית פ"י עמי קנה ותורת היחוד פ"א הגה כה סד"ה כדברנו ופי"ח הגה ו) בשם החזו"ו. וכן הוא בחוט שני (שבת חי"ג עמי רמה). ועי' בחת"ס (וי"ד ח"ב סי' קפד) ובעור מקדש (שם סעי' ג). ועי' עוד דבר הלכה (סי' ד אות ב)].

עוד איזה גיל נקרא קטן

נקרא אשה לענין זה עד בן ט' שנים ויום אחד. [ב"ח (שם) וחכ"א (כלל קכו אות ט). וכן נקט בדבר הלכה (סי' ד אות ג)]. וי"א שאם גדלוהו לקדושה וטהרה אפשר להקל עד גיל י"א (ולא עד בכלל). נעי בשו"ת אור שמח (סי' ד) ובדברי הגריש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ח הגה כה סד"ה וכדברנו). ועי' עוד בדבר הלכה (שם)].

יחוד עם עכו"ם כשיש קטן שומר

קטן מועיל כשומר אף לענין יחוד עם עכו"ם. [דררשה (אות ד), ב"ש (סס"ק ט) וט"ו (סי"ק ט). ואף החולקים שם היינו בדרך. עי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון רצ"ב]. אולם קטנה אינה מועילה כשומרת ביחוד בין ישראל וגויה. [הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ח הגה יב)]. ודעת הערך שי (שם) להקל בזה].

בעלה בעיר

אין איסור יחוד עם אישה שבעלה בעיר מחמת שאימת בעלה עליה. [שו"ע (סעי' ח) וט"ו (סי"ק ז). וכן משמע מהגר"א (שם). ורש"י (שם) כתי טעם אחר משום ד"מסתפי מבעל השתא אתי"]. ויש מי שאומר שעדיין יש בזה איסור דרבנן. [רש"י [קידושין פא.]. וכן פסק הב"ח (אות ז). וכן נ"ר מהח"מ (סי"ק יב) והבי"ש (סי' ק) להחמיר עכ"פ]]. ובאיסור יחוד דא"ו (יחוד של א' וא') טוב לחוש לדבריו. [חכ"א (שם אות ה) מובא בפתי"ש (שם) דעת החזו"א והדובב מיושרים (דבר הלכה סי' א אות ג) להקל. ועי' שמעתא עמקתא גליון קפ"ח].

מה בכלל עיר

גדר עיר אחת תלוי במה שבשפת בנ"א נקרא עיר אחת. [הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ז הגה טד)].

בעלה לא יכול להגיע למקום היחוד

יש אומרים שאפי' אם בעלה מפליג רחוק בעיר או אינו יודע מקום היחוד, אין משום יחוד, משום שאימת בעלה עליה. [שו"י"ב (שם) ויוסף אומץ (סי' צו)]. ויש מחמירים אם אין ביד בעלה להגיע למקום היחוד. [חכ"א (שם אות ו). והעור מקודש [אה"ע שם) תפס כרש"י הנייל דהטעם הוא משום דמסתפי מבעל השתא אתי, ועי"כ נשאר בצ"ע היכן שהודיע לה שמפליג מה דינה]. ויש להחמיר בזה אם לא בשעת דחק גדול. [דדעת החפ"ז חיים (נתיב ישראל פכ"ד אות ו), האג"מ [אה"ע סי' סה אות כא], השבט הלוי (חי"ג סי' קפ אות א) והקובץ תשובות (ח"ב סי' עה) להחמיר. אולם דעת החזו"א (דבר הלכה סי' ז אותיות ב וד) והגרש"א זצ"ל (נשמי"א שם הגה סי' 3 עמי רט"ו) להקל בזה. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ח].

בעלה נתן להם רשות להתניח (בעל מקצוע הבא לתקן דבר כבית)

יש מי שאומר שאם בעלה נתן לה רשות להתניח, לא מועיל ההיתר של בעלה בעיר. [חכ"א (שם אות ו)]. ויש מקילים בזה. וכן עיקר. [חזו"א ודובב מיושרים (דבר הלכה סי' ז אות ג). וכן הוא לפי הפוסקים הנייל החולקים על החכ"א. וגם אלו שהחמירו כהחכ"א בעיקר נקטו כדבריו כשאין ביד בעלה להגיע למקום היחוד. וגם לדעת המחמירים זהו כשהבעל נתן היתר להסגר באופן שיש משום יחוד, אבל בלא"ה אין חשש. שו"ר באג"מ [אה"ע ח"ד סי' סה אות כא] שכת' שאף א"כ איסור לא להכני"א אין איסור לא לנעול הדלת לזמן ארוך. וכן דעת הגריש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ז הגה ה)].

בעלה סומא

היתר זה מועיל אף כשבעלה סומא. [רד"ל [קידושין שם ד"ה שאני] שמרגיש מה שנעשה בבית. וכן פסק החיד"א (שער יוסף סי' א) וכן דעת הצ"ח (שם פ"ג ד"ה ולהחוכח). דלא כהיעב"ץ [קדושין (שם) שמסתפק בזה. וכן יוצא מהחזו"א הני"ל דועימיה דכך טבעה שאם בעלה בעיר אינה מורדת בו. ועי' בשמעתא עמיקתא גליונות קפ"ה ורל"א].

בעלה חבוש בכית האסורים

אם בעלה חבוש בבית האסורין, אף שהוא בעיר אם ברור שלא יניחוהו לצאת איזה זמן יש איסור יחוד. [אג"מ (חי"ד סי' סה אות ז). ועי' בדבר הלכה (סי' ז אות יא) שנשאר בזה בצעי"ן].

לא דרה עם בעלה מהמת קטמה

אם אינה דרה עם בעלה מחמת קטטה, יש מסתפקים אם יש היתר של בעלה בעיר. ועי' בגר הלכה (סי' ז אות יא)]. ויש מקילים בזה בפתח סגור ולא נעול. [הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ז הגה ב)]. ולמעשה הכל תלוי לפי ענין הקטטה.

אינם נשואים ע"י הופה וקידושין

אישה נשואה שלא כהלכה י"א שלא שייך בה דין של בעלה בעיר. [צ"י"א (חי"ו סי' מ פי"ז)]. ויש מקילים בזה. [הגרש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ז הגה יח ונטעי גבריאל פל"ו הגה ז)].

עם מי שלבו גם בה

היתר של בעלה בעיר לא מועיל עם מי שלבו גס בה. [שו"ע (שם)].

גם בכלל גם בה

גם בה פירושו שגדלה עמו או שהיא קרובתו. [שו"ע (סעי' ח)]. וכן אם יש לו איזה הכרה עי"י ענייני מסחר המביאים לריבוי דברים וקרבת ידידות. [ערוה"ש (אות ו), שבט הלוי (חי"ה סי' רג אות ג) ודבר הלכה (סי' ז אות טו)]. ועל כן העובדות במשרד ויש קשר עבודה עם העובדים לא מועיל היתר של בעלה בעיר.

עסקו עם הנשים (בקור רופא)

מי שעסקו עם הנשים כגון רופא וכדו'. י"א שדינו קל ממי שלבו גס בה, ומועיל לו היתר של בעלה בעיר. [חיד"א (שער יוסף ססי' א), חק"ל [אה"ע סי' ט]. ודבר הלכה (סי' ו אות ח). אולם אפשר דהחכ"א לא ס"ל כן, דהרי לא הביא כלל הדין של עסקו עם הנשים, רק הביא באות ד' וא' ו' ו' דין גס בה, ומשמע דס"ל דדין עסקו דינו כגס בה וכולו א' בשנ]. ומי"מ אם כבר בקרה אצל אותו רופא כמה פעמים, נחשבים כגיסיי אהדדי ולא מועיל היתר של בעלה בעיר. [הגרש"א זצ"ל (נשמי"א שם סוף הגה ג)]. ועי' עוד להלן לענין איסור יחוד בביקור רופא.

עם פרוץ

אף עם פרוץ מועיל היתר של בעלה בעיר. [נשמ"ל חי' (פלאגי הובא באוצה"י) ודבר הלכה (שם אות ו)].

עם עכו"ם

י"א שבמדינה שמענישים על האונס מועיל היתר של בעלה בעיר להתיר יחוד עם עכו"ם. [דב"ז (חי"ג סי' תפא) ובני"א (כלל קכו אות עו)]. ואין להקל בזה אלא אם כן בעלה במקום סמוך שיכול לשמוע לה אם תצעק. [חזו"א (עי' דבר הלכה סי' ז אות יד)].

הוכה להודיע שבעלה בעיר

הנכנס במקום שיש אישה, אעי"פ שהיא יודעת שבעלה בעיר חייבת להקדים ולהודיע לו הדבר, שאם לאו נמצאת מסייעת עוברי עבירה. [הגרש"א זצ"ל (הסכמה לספר דבר הלכה)].

אשתו בעיר

איש נשוי אף בזמן שאשתו בעיר אסור לו להתיחד. [ב"ש (סי"ק כא - כב) וערוה"ש (שם אות טו)]. אולם אם ידוע לו שבכל רגע עלולה להגיע לאותו מקום אין משום יחוד. [אמרי יושר (ח"ב סי' ח אות ח). וכי"כ בצ"י"א (חי"ו סי' מ פי"ט)]. וי"א שאף בזה אין להקל אם היחוד הוא בידעית האשה. [הגרש"א זצ"ל (נשמת אברהם אח"ע סי' כב סי"ק ד), וכי"ז בזה כהדובב מיושרים (סי' כה) שהידי כשאשתו בעיר. ועי' בהמרש"ס זצ"ל (סי' קמד ד"ה ומי"ש אם אשתו). ועי' עוד בזה בשמעתא עמיקתא גליון קפ"ח].

